

Orman, maden ve yerel halk: doğanın dengesi (Daday Orman İşletme Müdürlüğü örneği)

İlknur Cesur ^{1*}, Mahmut Ersin ¹

¹Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü, Kastamonu, Türkiye

MAKALE KÜNYESİ

Geliş Tarihi: 28/02/2025

Kabul Tarihi: 24/04/2025

<https://doi.org/10.53516/ajfr.1646845>

*Corresponding author:

ikaratas@kastamonu.edu.tr

ÖZ

Giriş ve Hedefler Ormancılık ve madencilik arasında bir seçim yapılması gerektiği hallerde toplumun geneline sağlanacak faydaların toplamının ağır bastığı sektör tercih edilmelidir. Madencilik sektörünün ayrıca faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölge üzerinde etkileri gözlenmektedir. Ülke gündeminde de sıklıkla yer bulan maden, orman ve halk üçgenine Daday Orman İşletme Müdürlüğü kapsamında bu çalışmada yer verilmesi planlanmıştır.

Yöntemler Bu çalışmada, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü/Daday Orman İşletme Müdürlüğü sınırları dâhilinde gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri konu edilmiştir. Orman Kanunu'nun 16'ncı maddesi uyarınca izin verilen sahaların madencilik çalışmaları öncesi, madencilik faaliyetlerinin sona erdiği kısımların son durumu ve halen madencilik faaliyetleri devam eden sahaların durumu uydu görüntüleri aracılığıyla analiz edilmiştir. Ayrıca ormanların sağlığı ve sürdürülebilirliğini korumak amacıyla yapılan teknik ve fenni müdahaleler dışında ormansızlaşmaya neden olarak gösterilen Orman Kanunu'nun 16'ncı maddesi ile düzenlenen izin ve irtifak hakları, kamu yararı ve üstün kamu yararı açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye yapılırken ormanların ekonomik fonksiyonlarından ayrıca ekolojik ve sosyo-kültürel fonksiyonları da göz önünde bulundurulmuştur. Bu değerlendirmenin sosyal açıdan da yapılabilmesi amacıyla bölge halkına anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması ile bölge halkının madencilik faaliyetlerine yönelik algısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç Orman maden ve halk üçgeninin incelendiği Daday örneğinde yerel halk yörelerindeki orman sahalarının orman olarak kalmasının daha fazla toplumsal yarar sağladığına inanmaktadır. Bu inancın, yaşam alanlarında kısıtlı imkânlarla gerçekleştirmeye çalıştıkları tarımsal faaliyetlerin, madencilik faaliyetleri nedeniyle zarara uğramasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Yerel halk aynı zamanda yaşam alanlarında madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan hava (toz yayılımı), görüntü ve gürültü kirliliğinin de refahlarını olumsuz etkilediğini bildirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madencilik, orman tahsisi, toplumsal algı, kamu yararı

Araştırma Makalesi

Forest, mining and local people: the balance of nature (Daday Forest Management Directorate case study)

ABSTRACT

Background and Aims In cases where a choice has to be made between forestry and mining, the sector in which the sum of the benefits to society as a whole outweighs should be preferred. The mining sector also has impacts on the region where the activities are carried out. It is planned to include the triangle of mine, forest and people, which is frequently on the agenda of the country, in this study within the scope of Daday Forest Management Directorate.

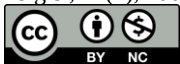
Methods In this study, mining activities carried out within the borders of Kastamonu Regional Directorate of Forestry/Daday Forest Management Directorate were analyzed. The status of the areas permitted under Article 16 of the Forestry Law before mining activities, the final status of the parts where mining activities have ended and the status of the areas where mining activities are still ongoing were analyzed through satellite images. In addition to technical and scientific interventions to protect the health and sustainability of forests, permits and easement rights regulated by Article 16 of the Forestry Law, which are shown as a cause of deforestation, were evaluated in terms of public interest and superior public interest. While making this evaluation, ecological and socio-cultural functions of forests were also taken into consideration in addition to their economic functions. In order to make this evaluation from a social point of view, a survey was conducted among the people of the region. With the survey application, it was tried to determine the perception of the people of the region towards mining activities.

Conclusions In the case of Daday, where the triangle of forest, mining, and people is examined, the local people believe it is more socially beneficial to keep the forest areas in their region as forests. It is understood that this belief stems from the fact that the agricultural activities they are trying to carry out with limited means in their living areas are being damaged by mining activities. Local people also report that the air (dust emissions), visual, and noise pollution caused by mining activities in their living areas negatively affect their well-being.

Key Words: Mining, forest allocation, social perception, public interest

Bu makaleye atf:

Cesur, İ., Ersin, M., 2025. Orman, maden ve yerel halk: doğanın dengesi (Daday Orman İşletme Müdürlüğü örneği). Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi, 11(1), 100-110.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International Licence.

1. Giriş

Ülke ekonomisine katkısı, enerji sektöründe dışa bağımlılığın azaltılması ve birçok sektör (inşaat, sanayi vb.) için hammadde kaynağı olması nedeniyle madencilik sektörü önemli bir yere sahiptir. Ülke gündeminde de geniş bir yer tutan madencilik sektörü, çevreye ve doğaya olan zararlarından dolayı yoğun tepki çekmektedir. Madencilik ve ormancılık faaliyetleri tarih boyunca toplumların gelişmesinde önemli bir görev üstlenmiş bunların yanı sıra sosyal ve çevresel birçok sorunun da gündemi olmuştur. Her geçen gün etkilerini daha yoğun hissettiren iklim değişikliği ile mücadelede karbon tutma kapasitesi, su tutma ve toprağı koruma fonksiyonlarından dolayı ormanlar önemli rol oynamaktadır.

İklim değişikliği sorununda madencilik ve ormansızlaşma önemli bir yer tutmaktadır. İklim değişikliği ile mücadele ve uyum süreci uluslararası platformlarda ön planda tutulmaktadır. Türkiye’de uluslararası iklim süreçlerine dâhil olmaktadır. 2015 yılında kabul edilen ve 2016 yılında imzalanan Paris İklim Sözleşmesi’nin 2021 yılında TBMM tarafından onaylanarak kabul edilmesinin ardından Türkiye de iklim değişikliği ile mücadelede uluslararası çabalara katkı sağlayacağını kabul etmiştir. Paris İklim Sözleşmesi’nin hedefi küresel sıcaklık artışının 1,5°C’de sabit tutulmasıdır. Türkiye’nin iklim kanunu taslağını hazırlamış olması ve bu yasama yılı içerisinde meclise sunulacak olması, Paris Antlaşmasını onaylaması, Avrupa Yeşil Mutabakatı Eylem Planı’nı hazırlaması, karbon piyasalarına ilişkin hazırlıklarını arttırması ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmesi yeni yeşil düzenin Türkiye’deki yansımalarıdır (Türkoğlu Üstün, 2021). Paris Sözleşmesi’nin ormansızlaşmanın ve orman tahribatının neden olduğu salınımların azaltılması şeklinde içerdiği taahhüt, Türkiye’nin de ormansızlaşma ve orman tahribatı ile mücadelesini de gerektirmektedir. Karbon tutan orman ve yeşil alanlar, ormansızlaşmaya neden olan kesim, yangın gibi etkenler ile atmosfere sera gazı salınımı gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla ormanlar küresel iklim değişikliği ile iki yönlü etkileşimde bulunmaktadır (Leon vd., 2022). Ormanlar ve ağaçlık alanlar, sanayi ve fosil yakıtlardan kaynaklanan emisyonların %30’unu absorbe etmektedir. Ormansızlaşma ve orman tahribatı nedeniyle atmosfere salınan karbon emisyonları toplam karbon emisyonlarının %11’ini oluşturmaktadır (UNEP, 2021).

İklim değişikliği ile mücadele ederken aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma sağlanması da ülkelerin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma amaçları, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlara dengeli şekilde odaklanılan, ülkelerarası ve ülkeler özelinde eşitlik, adalet ve kimsenin geride bırakılmaması ilkelerinin benimsendiği, her ülkenin kalkınma gündeminde belirleyici nitelik taşımaktadır (Türkiye Cumhuriyeti On İkinci Kalkınma Planı). On İkinci Kalkınma Planı içerisinde, madencilik sektörüne ilişkin amaçlara, politika ve tedbirlere de sürdürülebilir kalkınma kapsamında yer verilmiştir. Bu kapsamda “güncel ihtiyaçlar çerçevesinde madencilik sektörünü etkileyen mevzuata ilişkin kapsamlı bir çalışmanın yapılması böylece yatırım güvencesinin arttırılması ve yatırım ortamının iyileştirilmesi” öngörülmektedir. Planda aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasının gereği olarak yansıyan ekonomik büyümenin getirmiş olduğu refahın

toplumun her kesiminde adil dağılımı ve yoksulluğun azaltılması hedeflenmektedir. Planda ormanlara ilişkin yer alan hedeflerden “*BM Küresel Orman Hedefleri ve Rio Sözleşmeleri dâhil ilgili uluslararası sözleşmeler ve ulusal taahhütlerimiz dikkate alınarak ormanlarımızın sürdürülebilir orman yönetimi kriter ve göstergelerine uygun şekilde yönetilmesi ve orman alanlarının artırılması*” ön plana çıkmaktadır.

Çevreye ve doğaya önemli zararları olan madencilik faaliyetlerinin orman sayılan araziler üzerinde gerçekleştirilmek istenilmesi halinde üstün kamu yararının varlığının tespiti önem arz etmektedir. Ormanların varlıkları ve kıymetlendirilemeyen değerleri ile hali hazırda kamu yararı sağladıkları kabul edilmektedir. Dolayısıyla madencilik faaliyetleri ile sağlanacak kamu yararının, arazinin orman olarak bırakılması ile elde edilecek kamu yararından daha üstün olması gerekmektedir (Tolunay ve Korkmaz, 2004). Ancak kamu yararının kesin bir tanımı yapmak olanaksızdır. Kamu yararı faaliyetin gerçekleşeceği bölgeye, madencilik faaliyeti ile çıkarılacak ürüne, ülke ekonomisine katkısına, orman varlığının durumuna, bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumu gibi birçok değişkene göre farklılıklar gösterebilecektir. Dolayısıyla kamu yararının ve hatta üstün kamu yararının belirlenmesi ile ilgili olarak fizibilite çalışmasının detaylı yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmada, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü/Daday Orman İşletme Müdürlüğü sınırları dâhilinde gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri konu edilmiştir. Orman Kanunu’nun 16’ncı maddesi uyarınca izin verilen sahaların madencilik çalışmaları öncesi, madencilik faaliyetlerinin sona erdiği kısımların son durumu ve halen madencilik faaliyetleri devam eden sahaların durumu analiz edilmiştir. Ayrıca ormanların sağlığı ve sürdürülebilirliğini korumak amacıyla yapılan teknik ve fenni müdahaleler dışında ormansızlaşmaya neden olarak gösterilen Orman Kanunu’nun 16’ncı maddesi ile düzenlenen izin ve irtifak hakları, kamu yararı ve üstün kamu yararı açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken ormanların ekonomik fonksiyonlarından ayrıca ekolojik ve sosyo-kültürel fonksiyonları da göz önünde bulundurulmuştur. Bu değerlendirmenin sosyal açıdan da yapılabilmesi amacıyla bölge halkına anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması ile bölge halkının madencilik faaliyetlerine yönelik algısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Orman varlığı açısından zengin olan Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü/ Daday Orman İşletme Müdürlüğü sınırları dâhilinde gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerini konu etmesi ve çalışmada halkın şikâyet, talep, öneri ya da memnuniyetlerini dâhil etmesi açısından önem taşımaktadır. Hukuk devleti olmanın gereklerinden birisi olan katılımcılık ilkesinin yalnızca ülke gündemi meşgul eden büyük yatırımlar üzerinde değil her vatandaş için gerekli olduğunu kabul ederek yaşadıkları civarda faal olan madencilik faaliyetleri hakkında görüşlerini bildirmelerinin sağlanması da önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Daday Orman İşletme Müdürlüğü sınırları dâhilinde gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerine yönelik yerel halkın algısı temel amaçtır. Halkla birlikte, halkın yararına gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri ile sağlanacak kamu yararı, halka rağmen gerçekleştirilecek kamu yararından daha üstündür. Toplumun geneline sağlanacak fayda için kimi zaman bazı kişisel yararlardan fedakârlık etmek gerekeceği aşikârdır. Ancak bu fedakârlığın çoğu zaman kırsalda yaşayan, geçimi doğaya bağlı olan, eğitim seviyesinin ve ekonomik düzeyin

oldukça düşük olduğu kesimden beklenmesi hakkaniyet ilkesine ters düşmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada öncelikli olarak ormanların madencilik faaliyetlerine tahsisinde gözetilen kriterlerin hukuksal gerekçeleri incelenmiştir. Çalışmanın materyalini 2709 sayılı Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri oluşturmaktadır. Madencilik ve ormancılığın bir arada yürütülmesinin hukuksal gerekçesinin ortaya konulmasının ardından yöre halkının sürece bakış açısının ve algısının tespiti amacıyla anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket soruları, rastgele seçilen yerel halka yüz yüze görüşme ile yöneltilmiştir. Anket soruları ilk aşamada katılımcıların demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, yıllık gelir) belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ardından katılımcıların, yöredeki madencilik faaliyetlerini istihdam, ekonomik ve çevresel açıdan değerlendirmeleri istenen sorulara yer verilmiştir. Son aşamada ise katılımcılara, madencilik ve ormancılık faaliyetleri arasında tercih yapmaları durumundaki tutumlarını ortaya çıkarmaya yönelik sorular yöneltilmiştir.

Çalışma alanı olarak belirlenen Daday ilçesinin nüfusu 2024 yılı verilerine göre 7.992'dir. Çalışma kapsamında veriler sayım yoluyla elde edilecektir. Ana kütlenin büyüklüğünün bilinmesi ve değişkenlerin sayımla elde edilecek olması dolayısıyla örnek büyüklüğü aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır (Yavuz, 2007). Hesaplama güven düzeyi %95 ve hata payı %5 olarak alınmıştır.

$$n = N \times t^2 \times P \times Q \div ((N-1) \times d^2 + (t^2 \times P \times Q))$$

n= Örnek Büyüklüğü

N= Birim Sayısı

P= Tahmini Oranı

Q= 1-P

t= Güven Düzeyi (%95, katsayısı 1,96)

d= Hata Payı (%5)

Formüle göre yapılan hesaplama sonucunda anket uygulanması gereken kişi sayısı 109 olarak belirlenmiştir. Anket verilerinin güvenilirliğini arttırmak amacıyla 121 kişi ile gerçekleştirilen anket uygulaması ile elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social) programına aktarılmış ve kodlanmıştır. Ankette, katılımcıların bilgi düzeylerinin, tutum ve eğilimlerinin belirlenmesi için Likert ölçeği kullanılmıştır. Rensis Likert tarafından 1932 yılında geliştirilen Likert ölçeği, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir tutum ve eğilim ölçüm tekniğidir. Bu ölçek, katılımcıların belirli bir konuya ilişkin düşüncelerini, hislerini veya tutumlarını derecelendirmelerine olanak tanımaktadır (Turan vd., 2015).

Likert ölçeğinin kullanıldığı sorularda, ölçeğin güvenilirliği cronbach alfa katsayısı ile ölçülmüştür. Cronbach alfa katsayısı, ölçme araçlarının güvenilirliğini değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan önemli bir istatistiksel yöntemdir (Kula Kartal ve Mor Dirlik, 2016). Özellikle psikoloji ve eğitim alanlarında, katılımcıların görüş ve tutumlarını ölçen ölçeklerde sıkça tercih edilmektedir. Katsayının hesaplanmasında, ölçekteki maddelerin varyansları ile toplam varyans arasındaki ilişki kullanılmaktadır (Kılıç, 2016).

Cronbach alfa katsayısı formülü; $\alpha = k/(k-1) \times [1 - (\sum \sigma^2_i / \sigma^2_T)]$

Formülde belirtilen terimlerin anlamı: k: Testteki madde sayısı, σ^2_i : Her bir maddenin varyansı, $\sum \sigma^2_i$: Tüm maddelerin varyanslarının toplamı, σ^2_T : Toplam testin varyansı.

Cronbach alfa katsayısının yorumlanması, güvenilirlik seviyelerini belirlemek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Genel olarak, 0,9 ve üzeri değerler mükemmel bir güvenilirlik, 0,7-0,9 aralığı iyi, 0,6-0,7 kabul edilebilir, 0,5-0,6 zayıf ve 0,5'in altındaki değerler kabul edilemez olarak sınıflandırılmaktadır. Bu değerlendirmeler, araştırmacılara ölçeklerin ne ölçüde güvenilir olduğunu anlama fırsatı sunmaktadır (Kılıç, 2016).

Elde edilen verilerin birbiri ile ilişkisini ortaya koymak adına SPSS programı üzerinde Ki-kare analizi uygulanmıştır. Belli bir tip yanıtın diğer yanıtlara göre daha sık ortaya çıkıp çıkmadığının belirlenmesinde ve özellikle sayım yoluyla belirlenen kalitatif özelliklere ilişkin testlerde genellikle Ki-kare testi kullanılmaktadır (Karagöz, 2014). Ki-kare değeri 0 ile $+\infty$ arasında değişir. Yokluk hipotezi (H_0) için %5 önem düzeyinde yapılan Ki-kare testlerinde; significant değeri $>0,05$ şeklinde ortaya çıkan sonuçlarda H_0 hipotezi kabul edilmiş, Sig $< 0,05$ sonuçlarında H_0 hipotezi reddedilerek anlamlı farklılıktan söz edilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1 Orman sahalarında madencilik faaliyetlerinin hukuksal dayanağı

Anayasa'nın 5'nci maddesi devletin temel amaç ve görevlerini düzenlemektedir. Buna göre "*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.*" Anayasa hükümleri bu amaca hizmet etmeye yönelik genel düzenlemeleri içermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ve görevlerinin düzenlendiği anayasa hükümleri, Anayasa'nın 11'inci maddesi gereği "*yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.*" Devlet, görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmek ve kamu yararını sağlamak amacıyla idari yapılanmayı oluşturmaktadır. Kanunla oluşturulan idare makamları kamu yararı adına kamu hizmetinin sürekli ve her vatandaşın eşit düzeyde yararlanabileceği şekilde yürütülmesini sağlamakla görevlidir. Kendi yetki ve sorumluluk alanlarına giren konularda idareye tanınan takdir yetkisi idari iş ve işlemlerinin anayasa ve kanunlara aykırı olmayacak şekilde kamu yararını oluşturmayı amaçlamaktadır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 169'uncu maddesi gereği "*Bütün ormanların gözetimi devlete aittir. Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.*" 168'nci madde hükmünde de tabii servet ve kaynakların hukuki statüsüne yer verilmiştir. Buna

göre “Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir.” Anayasa’nın 168 ve 169’uncu maddelerinde yer alan her iki kaynak da toplumsal yarar sağladıkları için anayasal güvence altına alınmıştır. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan ormanlar taşınmaz, madenler ise taşınır niteliktedir. Madenler arama ve çıkarılma suretiyle bulundukları arzdan ayrılarak toplumsal yarar sağlarken ormanlar mevcut halleriyle toplumsal yarar sağlamaktadır.

Anayasa’nın 169’uncu maddesinde yer alan “ormanların korunması ve geliştirilmesi” hükümleri, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın yetki ve sorumluluk alanını oluşturmaktadır (6831 sayılı Orman Kanunu, mad.6). 168’nci madde hükmü ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki tabii servet ve kaynakların aranması işletilmesi görevi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’na aittir (3213 sayılı Maden Kanunu, mad.1-3). Her iki bakanlığın da temel amacı kamu yararının sağlanmasıdır. Kamu yararının sağlanması adına bazı durumlarda kutsal ve dokunulmaz bir hak olan mülkiyet hakkının kısıtlanması söz konusu olabilmektedir (AY, mad.35). Anayasa’nın 13’üncü maddesi gereği temel hak ve özgürlükler, Anayasa’nın ilgili diğer maddelerinde öngörülen durumlar sebebiyle, hakların özlerine dokunulmadan sınırlandırılabilir. Bu sınırlandırma, kamu yararının söz konusu olduğu haller için öngörülmüştür (Akıllıoğlu, 1991). 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 754’üncü maddesi ile de madenlerin korunmasına ilişkin özel kanun hükümleri ile mülkiyet hakkının kısıtlanabilmesi öngörülmüştür. 756’ncı maddede yer verilen düzenlemeye göre de kaynakların arazinin mütemmim cüzüdür. Ancak arazi sahibinin kamu yararı olan yeraltı sularının da sahibi olduğu anlamını taşımamaktadır. Buradan yola çıkarak arzın mütemmim cüzü olan madenler üzerinde devletin tasarruf hakkı mevcuttur. Fakat madenin sahipli arazide bulunması halinde devletin hakkı bekleyen bir haktır. Devletin hakkı bu topraklarda madenlerin aranması ve işletilmesi suretiyle ortaya çıkmaktadır (Fındıkgil, 1966).

Madenlerin aranması, işletilmesi ve çıkarılması faaliyetlerinin orman sahaları üzerinde gerçekleştirilmek zorunda kalınması halinde kamu yararları arasında bir tercih yapılması gerekmektedir (Güloğlu vd., 2017). Ormanların mevcut haliyle sağladıkları kamu yararı ile madenlerin arzdan ayrılmak suretiyle sağlayacakları kamu yararı arasında üstün olanın tercih edilmesi gerekmektedir. Tolunay ve Korkmaz (2004)’ın “Ormancılıkta Kamu Yararı ve Üstün Kamu Yararı Üzerine Analizler” araştırmasında; “Orman kaynaklarından topluma sağlanan faydaların tümünde kamu yararı bulunmaktadır. Fakat günümüzde orman ekosistemlerinin kullanımında, başka etkinliğe izin verilmesi gibi durumlarla karşılaşmakta, bu etkinliği gerçekleştirilmesinde de kamu yararının daha çok olduğunun, hukuksal anlamda üstün kamu yararının hangisinde olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.” tespiti yapılmıştır. Bu tespit, hüküm gerekçesi olarak yargı içtihatlarında kamu yararı lehine bir tutuma dayanak olmuştur (Güloğlu vd., 2017).

Burada idareye tanınan takdir yetkisi devreye girerek kamu yararı kararı üzerinde etkili olacaktır. “İdareye yasalarla tanınan takdir yetkisi mutlak olmayıp, kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlıdır. Hukuk devleti ilkesi uyarınca idare, takdir ettiği sebebi açıklamakla yükümlü olduğu gibi; idari

işleme dayanak alınan sebebin hukuka ve gerçeğe uygun olması da zorunludur” (Danıştay 6.D., E. 2012/3972, K. 2013/4556). Literatürde ve/veya mevzuat hükümlerinde somut bir tanımı bulunmayan kamu yararı, zaman, mekân, kültürel, sosyal, ekonomik özellikler ve toplumsal yapıya göre şekillendiği için belirli ölçüt ve kriterler ile sınırlandırılması mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla kamu yararı kararının her durum için ayrı ve özel olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme yapılırken değişiklik gösteren sosyal, siyasal ve ekonomik koşullar da göz önünde bulundurulmalıdır (Akıllıoğlu, 1991). Kamu yararı tespitinin hukuka uygun ve bilimsel gerçeklere dayandırılarak yapılmaması halinde kamu hizmetinin aksamasına yol açarak, kamu yararını zarara uğratacaktır (Çağlayan, 2006).

Orman sayılan alanlar üzerinde madencilik faaliyetleri, 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 16’ncı maddesi uyarınca gerçekleştirilmektedir. Anılan madde hükmü 2023 yılında 7442 sayılı Kanunu’nun 10’ncü maddesi ile değişikliği uğramıştır. Maddenin güncel hali; “Devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine, fon bedelleri hariç, bedeli alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilir. Ancak, temditler dâhil ruhsat süresince müktesep haklar korunmak kaydı ile Devlet ormanları sınırları içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, verimli orman alanları, orman parkları, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Tarım ve Orman Bakanlığının muvafakatine bağlıdır. Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin; baraj, gölet, liman ve yol gibi yapılarda dolgu amaçlı kullanacağı her türlü yapı hammaddesi üretimi için yapacağı madencilik faaliyetleri ile zorunlu tesislerinden bedel alınmaz. Ruhsatname veya imtiyaz almış olanlarla, ruhsatname veya imtiyaz alacaklar, işe başlamadan evvel çalışma sahalarını orman idaresine haber vermeye ve ormana zarar gelebilecek hallerde, orman idaresinin göstereceği tedbirleri almaya ve yapmaya mecburdurlar. Madencilik faaliyetlerinin ve faaliyetlerle ilgili her türlü yer, yol, bina ile tesislerin hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya özel ormanlarda yapılmak istenmesi halinde Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, kullanım süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

Madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde idareye teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman alanları rehabilite edilir. Rehabilite maksadı ile bu alanların orman yetiştirilmek üzere inşaat, yıkıntı ve hafriyat atıkları ile doldurularak ağaçlandırmaya hazır hale getirilmesi için büyükşehir mücavir alanlarında büyükşehir belediyelerine, diğer yerlerde ise il ve ilçe belediyelerine bedeli karşılığında izin verilebilir veya Bakanlıkça uygun görülmesi halinde ihale mevzuatına göre gerçek ve tüzel kişilere yaptırılabilir. Maddenin uygulanması ile ilgili tanım, şekil, şart ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

2023 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı’nın muvafakatine bağlı olarak gösterilen alanların içerisine verimli orman alanlarının da dâhil edilmesi ormanların korunması açısından önemli bir yaklaşımdır. Orman sahaları üzerinde gerçekleştirilecek madencilik faaliyetleri ve faaliyetler için gerekli tesisler için kamu yararı ve zaruret koşullarının bir arada

bulunması öngörülmektedir. Kamu yararının varlığının tespit edilmesinin ardından faaliyetin ve/veya faaliyet için gerekli tesisin orman alanı sınırları içerisinde gerçekleştirilmesinin zorunlu olması halinde öncelikle bozuk orman alanlarının değerlendirilmesi beklenmektedir (Orman Kanunu'nun 17'nci maddesinin uygulama yönetmeliği-mad. 23). Bozuk orman alanlarında da imkân sağlanamıyorsa verimli orman alanlarında izin verilebilir.

“..... hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının, orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hale getirmesidir. Bu çerçevede, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerin, talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânı bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir.” (AYM, 22.11.2007, E. 2004/67, K. 2007/83).

Mermer ocağı gibi ana kayaya ulaşılan madencilik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği sahalarının rehabilitesinde karşılaşılan alanların doldurulması sorunu, 2023 yılında Orman Kanunu'nun 16'ncı maddesinde yapılan düzenleme ile Bakanlıkça uygun görülmesi halinde ihale mevzuatına göre gerçek ve tüzel kişilere yaptırılabilir.

Madencilik şirketi “Orman Kanunu'nun 16'cı Maddesinin Uygulama Yönetmeliği” nde getirilen kurallara riayet ederek izin ve irtifak hakkı tesisinde bulunabilir. Uygulama yönetmeliği, ayrıca faaliyete başlanmadan önce, faaliyet esnasında ve faaliyet sonunda uyulması gereken kuralları da düzenlemektedir. Orman idaresinin etkin ve sıkı denetimleri ile gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerinde, özel kanunu ve uygulama yönetmeliğinde getirilen kurallara riayet edilmesi bir dizi yaptırımı da gerektirmektedir.

3.2 Daday Orman İşletme Müdürlüğü sınırları dâhilindeki mermer ocakları

Daday ilçesi 996.000 metre² yüz ölçümü ve 7992 nüfusu ile Kastamonu'ya bağlı bir kırsal ilçedir. İlçede bulunan Daday orman işletme müdürlüğü, normal kapalı alan 695.763 ha, boşluklu kapalı alan 180.550 ha olmak üzere toplam ormanlık kalan 876.314 hektardır.

Bu çalışma kapsamında, Daday Orman İşletme Müdürlüğü, Aktaştekke köyü sınırları içinde bulunan ve en yakın yerleşim yerine kuş bakışı uzaklığı 1100 metre olan DB (Ümersan) maden sahası 30.05.2018-26.02.2028 izin süreli ve 35.33 ha büyüklüğündeki/Çavuşlu köyü sınırları içerisinde bulunan ve en yakın yerleşim yerine kuş bakışı uzaklığı 800 metre olan Yıldız maden sahası, 17.01.2020-23.11.2024 izin süreli 99.75 ha büyüklüğündeki/ Karaağaç köyü sınırı içinde bulunan ve en yakın yerleşim yerine kuş bakışı uzaklığı 900 metre olan Aktepe maden sahası 09.05.2017-07.04.2027 izin süreli ve 99.24 ha büyüklüğündeki maden sahaları incelenmiştir. Bu maden sahalarından mermer madeni çıkarılma durumundadır. Daday sınırları içerisinde fazlaca maden sahası bulunmasına rağmen üç maden sahasının tercih edilmesinin nedeni;

1. Çalışması bitmiş ve rehabilitasyon durumu hakkında bilgi edinmek,
2. Çalışma esnasında şartname dışına çıkmış olup devlet tarafından tutanak tutulmuş ve ceza verilmiş olmak,
3. Aktif olarak madencilik çalışmalarının devam ettiği sahalardaki yerel halk ile ilişkisini değerlendirmektir.

Şekil 1. Aktaştekke 2017 yılına ait görüntü

Şekil 2. Aktaştekke 2024 yılına ait görüntü

Şekil 3. Çavuşlu 2017 yılına ait görüntü

Şekil 6. Karaağaç 2025 yılına ait görüntü

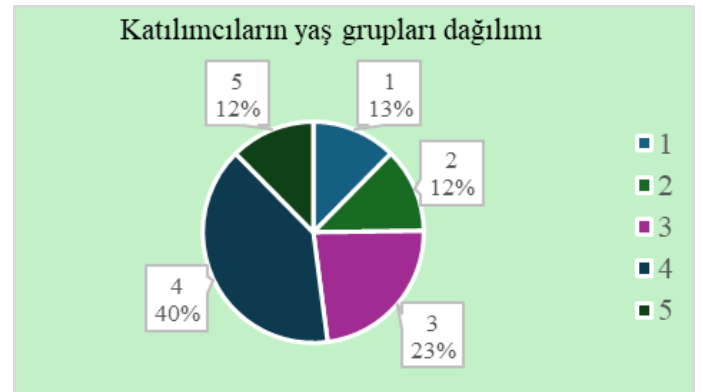
Şekil 4. Çavuşlu 2024 yılına ait görüntü

Şekil 5. Karaağaç 2013 yılına ait görüntü

3.3 Katılımcıların demografik özellikleri

Kastamonu ili Daday ilçesinde orman sahaları üzerinde gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerine yönelik yöre halkının tutumunun belirlenmesine ilişkin gerçekleştirilen anket uygulamasına katılan katılımcıların demografik özellikleri şekil 7, şekil 8, şekil 9, şekil 10, şekil 11 ve şekil 12’de yer almaktadır.

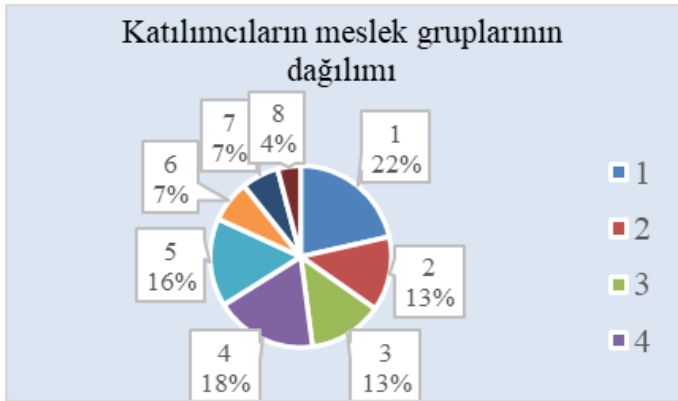
Şekil 7. Katılımcıların yaş grupları dağılımı (1:18-24, 2:25-34, 3:35-44, 4:45-64 5:65 ve üzeri)

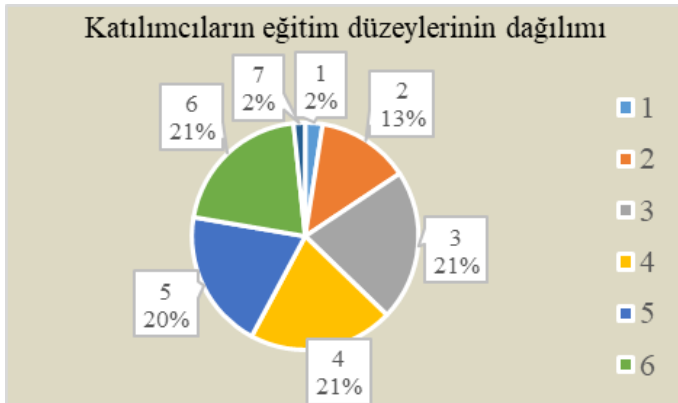
Şekil 8. Katılımcıların cinsiyet dağılımı (1:Kadın, 2: Erkek)

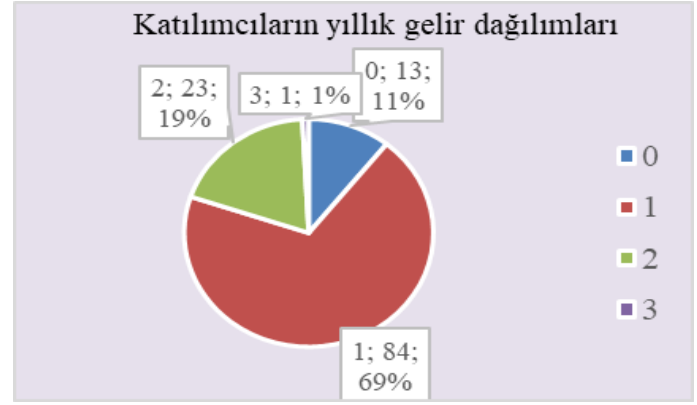
Şekil 9. Katılımcıların medeni hallerinin dağılımı (1: Evli, 2: Bekâr, 3: Eşinden ayrılmış)

Şekil 10. Katılımcıların meslek gruplarının dağılımı (1: Çiftçi, 2: Etnaf, 3: Serbest Çalışan, 4: Emekli, 5: Memur, 6: Öğrenci, 7: Ev Hanımı, 8: Diğer)

Şekil 11. Katılımcıların eğitim düzeylerinin dağılımı (1: Okuryazar değil, 2: Okuryazar, 3: İlkokul, 4: Ortaokul, 5: Lise, 6: Lisans)

Şekil 12. Katılımcıların yıllık gelir dağılımları (1:1 - 204.000TL, 2: 205.000 - 409.000TL, 3:410.000 - 819.000TL)

Şekil 7'ye göre katılımcıların %40'45-64, %23'ü 35-44 yaş aralığında olup, 18-24, 25-34 ile 65 ve üzeri grupta yer alanların oranı ise %12'dir. Şekil 8'e göre katılımcıların %25'ini kadınlar, %75'ini erkekler oluşturmaktadır. Şekil 9'a göre katılımcıların %65'i evli, %23'ü bekâr ve %12'si eşinden ayrıdır. Şekil 10'a göre meslek grupları arasında ilk sırada %12 oranı ile çiftçiler yer almaktadır. Ardından %18 oranında emekliler, %16 oranında memurlar, %13 oranında esnaf, %17 oranında serbest çalışanlar, %7 oranında öğrenciler ve ev hanımları gelmektedir. Şekil 12'ye göre katılımcıların yıllık gelir dağılımlarında %69 (84 kişi) oranında 1-204.000 TL (2024 yılı asgari ücret miktarı taban alınarak alt sınır belirlenmiştir) üst sırada yer almaktadır. Ardından %19 (23 kişi) oranında 205.000- 409.000 TL, %1 (1 kişi) oranında 410.000-819.000 TL gelmektedir. Katılımcıların %11 (13 kişi) ise yıllık gelirlerine ilişkin soruya yanıt vermemiştir.

3.4 Katılımcıların madencilik faaliyetlerine yönelik algısı

Anket çalışmasından elde edilen verilere göre katılımcıların yalnızca %7 (8 kişi) madenciliğin sağladığı istihdam olanaklarından yararlanmaktadır. Madencilik faaliyetlerinin istihdam olanaklarından yararlanan %7'lik dilim erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Çizelge 1'de istihdam olanaklarından yararlanma durumu ile demografik özellikler arasında yapılan Ki-kare analizinin sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 1. İstihdam olanaklarından yararlanma ile demografik özellikler arasında Ki-kare analizi

İstihdam ve demografik özellikler	Önem Düzeyi
İstihdam-yaş	0,019
İstihdam-cinsiyet	0,094
İstihdam-medeni hal	0,467
İstihdam meslek	0,357
İstihdam-eğitim durumu	0,309
İstihdam-yıllık gelir	0,663

Çizelge 1'e göre istihdam olanaklarından yararlanma durumu ile demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık sadece yaş grupları arasında oluşmaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre istihdam olanaklarından yararlanan 8 katılımcının 4'ü emekli grubunda, 65 ve üzeri yaş grubundadır. 2'si çiftçi ve diğer 2'si ise serbest çalışan grubunda yer almaktadır.

Katılımcıların %92'si madencilik faaliyetlerin orman sahaları üzerinde neden olduğu olumsuzluklardan rahatsız

olduklarını ifade etmiştir. Çizelge 2’de madencilik olumsuz etkilerinden rahatsız olma ile demografik özellikler arasında yapılan Ki-kare analizinin sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 2’ye göre madencilik faaliyetlerinin neden olduğu olumsuzluklardan yöre halkı genel itibarıyla rahatsızlık duymaktadır. Her yaş grubu, eğitim durumu, medeni hal, meslek grubu ve yıllık gelir seviyelerinde farklılık görülmemektedir. Çizelge 3’te madencilik faaliyetinden kaynaklanan olumsuzluklara ilişkin yöre halkının değerlendirmeleri yer almaktadır

Çizelge 3. Madencilik faaliyetlerinin olumsuz etkilerine ilişkin yöre halkının değerlendirmeleri

Cronbach Alfa Değeri	Normallik dağılımı	Olumsuz etkiler	Yanıtlar ortalaması
0,92	Skewness (Çarpıklık) -1,098	Görüntü kirliliği	3,57~4
	Kurtosis (Basıklık) 0,330	Hava kirliliği	3,58~4
(0,9 ve üzeri değerler mükemmel bir güvenirlilik, 0,7-0,9 aralığı iyi, 0,6-0,7 kabul edilebilir, 0,5-0,6 zayıf ve 0,5’in altındaki değerler kabul edilemez (Kılıç, 2016).)	Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. (Tabachnick ve Fidell, 2013).	Biyolojik çeşitlilik kaybı	3,10~3
		Gürültü kirliliği	3,60~4
		Yaban hayatı yaşam alanının yok olması	2,93~3
		Toz yayılımı	3,86~4
		Katı atıkların yok edilmesi sorunları	3,19~3
		(1: En düşük 5: En yüksek)	

Yöre halkı olumsuzluklar arasında en yüksek puanlamayı gürültü kirliliği, görüntü kirliliği, hava kirliliği ve toz yayılımı için yapmıştır. Sıralanan diğer olumsuz etkiler için orta (3) değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Ulaşılan sonuçlara göre yöre halkı, madencilik faaliyetlerinin doğrudan hissedilen ilk etkilerinden oldukça rahatsızlık duymaktadırlar. Biyolojik çeşitlilik kaybı ve yaban hayatı yaşam alanlarının yok olması sorunları daha tedrici ilerleyen ve etkileri dolaylı olarak hissedilen etkiler olmasından dolayı doğrudan etkilere kıyasla ortalama değerde rahatsızlık nedeni olmaktadır.

Çizelge 4. Ek gelir kaynaklarının madencilik negatif etkilerine yönelik şikâyet türleri üzerine etkisi

Ki-kare	Önem Düzeyi
Toz yayılımı-bahçede yetiştirilen ürün ile ek gelir sağlama	0
Hava kirliliği-bahçede yetiştirilen ürün ile ek gelir sağlama	0,003
Görüntü kirliliği-bahçede yetiştirilen ürün ile ek gelir sağlama	0,001
Görüntü kirliliğinden-büyükbaş hayvancılıktan ek gelir sağlama	0,012
Hava kirliliği- büyükbaş hayvancılıktan ek gelir sağlama	0,002
Toz yayılımı-büyükbaş hayvancılıktan ek gelir sağlama	0,024
Hava kirliliği-küçükbaş hayvancılıktan ek gelir sağlama	0,027
Toz yayılımı-küçükbaş hayvancılıktan ek gelir sağlama	0
Görüntü kirliliği-kümes hayvancılığından ek gelir sağlama	0
Hava kirliliği- kümes hayvancılığından ek gelir sağlama	0
Biyolojik çeşitlilik kaybı- kümes hayvancılığından ek gelir sağlama	0,041
Gürültü kirliliği- kümes hayvancılığından ek gelir sağlama	0,008
Toz yayılımı-kümes hayvancılığından ek gelir sağlama	0

Katılımcıların %84’ü yöredeki madencilik faaliyetlerinin yetiştirdikleri bitkisel ürünler üzerinde zararlı etkilere neden olduğunu düşünmektedir. Katılımcılara yöneltilen “çiçeklenme zamanlarında kayma, kuruma, verimde azalma, tat ve kokuda değişim” seçeneklerine toplamda 272 kez “hayır”, 212 kez “evet” yanıtı vermişlerdir.

Çizelge 2. Madencilik olumsuz etkilerinden rahatsız olma ile demografik özellikler arasında Ki-kare analizi

Rahatsızlık ve demografik özellikler	Önem Düzeyi
Rahatsızlık-yaş	0,360
Rahatsızlık-cinsiyet	0,054
Rahatsızlık- medeni hal	0,078
Rahatsızlık-meslek	0,132
Rahatsızlık-eğitim durumu	0,118
Rahatsızlık- yıllık gelir	0,700

Gerçekleştirilen mülakatlar esnasında katılımcılar ağırlıklı olarak, tarla ve/veya bahçelerinde yetiştirdikleri bitkisel ürünlerin madencilik faaliyetlerinden önceki yıllara göre verim ve kalitesinde azalmalar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumun toz yayılımı ve hava kirliliğinden kaynaklandığını düşünmektedirler. Büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığında ek gelir sağlayan katılımcılar da doğada gözlenen etkilerden daha yoğun şikâyet etmektedir. Hayvanlarını doğada dolaştıran, otlatan, su ihtiyacını kaynaklardan giderek kırsal yöre halkı biyolojik çeşitlilikte yaşanan değişimleri de yakından takip edebilmektedir. Ulaşılan sonuçlar, literatürde yer alan geçimliklerini doğadan sağlayan ve doğa ile iç içe yaşamakta olanların doğayı daha iyi gözlemledikleri ve etkilerin daha çok farkında oldukları tespiti ile uyum göstermektedir.

Çizelge 5. Madencilik bitkiler üzerindeki zararlarına ilişkin katılımcı yanıtlarının dağılımı

	Yanıtlar		Durum içinde %
	N	%	
Hayır	272	56,2	224,8
Evet	212	43,8	175,2
Toplam	484	100	400

Çoklu yanıtların içerisinde en fazla (68 kez, %56) “evet” bitkilerde gözlenen kuruma seçeneği için yanıtlanmıştır. Ardından “tat ve kokuda değişim” seçeneği katılımcılar tarafından en fazla “evet” (54 kez, %45) yanıtı almıştır.

Katılımcıların %7’si madencilik faaliyetleri amacıyla orman sahalarının her koşulda madencilik açılmasını desteklemektedir. %87’si ormanların madencilik faaliyetlerine açılmasına her koşulda izin verilmemesini desteklemektedir. %31’si verimli orman alanlarının madencilik faaliyetlerine konu edilmemesini, bozuk orman alanlarının madencilik faaliyetleri için kullanılmasını desteklemektedir. %36’sı ise madencilik faaliyetlerinin yerleşim yerlerine yakın yerlerde yapılmamasını

desteklemektedir. %17 oranındaki katılımcı orman işletme müdürlüğünün sıkı denetimi altında ormanlık sahalarda madencilik faaliyetlerine izin verilebileceğini desteklemektedir. Çizelge 4'te orman sahalarının her koşulda madencilik

faaliyetlerine açılmasını destekleme ve desteklememe ile demografik özellikler arasındaki Ki-kare analizinin sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 6. Orman sahalarının her koşulda madencilik faaliyetlerine açılmasını destekleme ile demografik özellikler arasındaki Ki-kare analizi

Çoklu Yanıt			Ki-kare	Önem Düzeyi												
<table><tr><td></td><td>N</td><td>%</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>467</td><td>77</td></tr><tr><td>Evet</td><td>138</td><td>23</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>605</td><td>100</td></tr></table>		N	%	Hayır	467	77	Evet	138	23	Toplam	605	100	Her koşulda izin verilmeli	Yaş	0,014	p<0,05
		N	%													
	Hayır	467	77													
	Evet	138	23													
	Toplam	605	100													
	Cinsiyet	0,088														
	Medeni hal	0,162														
	Meslek	0,551														
	Eğitim durumu	0,072														
	Yıllık gelir	0,34														
	Her koşulda izin verilmemeli	Yaş	0,796	p>0,05												
		Cinsiyet	0,597													
		Medeni hal	0,647													
		Meslek	0,914													
		Eğitim durumu	0,854													
		Yıllık gelir	0,105													
	Bozuk orman alanlarında izin verilebilir / verimli orman alanlarında izin verilmemeli	Yaş	0,649	p>0,05												
		Cinsiyet	0,404													
Medeni hal		0,049	p<0,05													
Meslek		0,981														
Eğitim durumu		0,863														
Yıllık gelir		0,194			p>0,05											
Yerleşime yakın yerlerde izin verilmemeli	Yaş	0,451														
	Cinsiyet	0,968														
	Medeni hal	0,172	p>0,05													
	Meslek	0,164														
	Eğitim durumu	0,414														
	Yıllık gelir	0,136														
Orman işletme müdürlüğünün sıkı denetimi altında izin verilebilir	Yaş	0,227	p>0,05													
	Cinsiyet	0,909														
	Medeni hal	0,001	p<0,05													
	Meslek	0,5														
	Eğitim durumu	0,547	p>0,05													
	Yıllık gelir	0,357														

Çizelge 6'ya göre katılımcıların yaş grupları ile orman sahalarının her koşulda madencilik faaliyetlerine açılmasını destekleme arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmaktadır. Her koşulda madencilik faaliyetlerine izin verilmeli seçeneğini tercih edenler 18-24 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır. Yapılan görüşmelerde 18-24 yaş aralığındaki katılımcılar, madencilik faaliyetlerinin ekonomik olarak daha fazla yarar sağladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. 18-24 yaş aralığında yer alan katılımcılar aynı zamanda medeni hali bekâr olan katılımcı grubudur. Dolayısıyla medeni durumu bakımından evli olanların çevresel etkilerin de daha fazla farkında olmalarından ve gelecek yıllara ilişkin daha yoğun endişe taşımalarından kaynaklanmaktadır. Yöredeki madencilik faaliyetlerinin de gerekli olduğunu düşünen katılımcılar yerleşim yerine yakın olmamak ve verimli orman alanlarında olmamak koşuluyla izin verilebileceğini ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar orman izinlerinin verilmesi aşamasından madencilik faaliyetlerinin sonlanmasına kadar geçen süre içerisinde orman işletme müdürlüğünün denetimlerinin sıkı olmasını talep etmektedir.

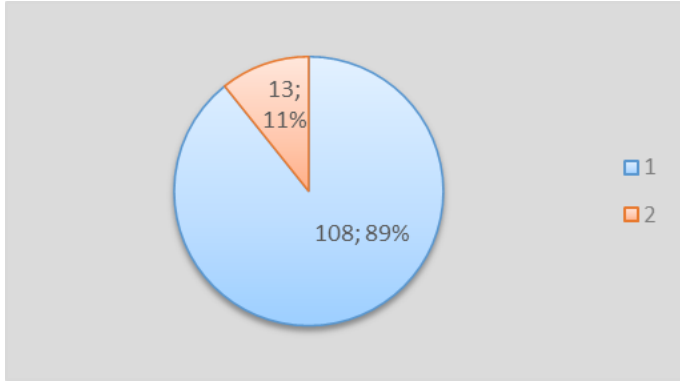
Katılımcıların %89'u yöredeki madencilik faaliyetlerinin sonlanmasının ardından ormanın geri kazanımını yeterli görmemektedir. Katılımcılara "ağaçlandırma çalışmalarının özenle gerçekleştirilmediği, maden ocaklarının ağaçlandırma çalışmalarına uygun hale getirilmediği, yetişme ortamına uygun tür seçiminin yapılmadığı ve sahanın yeniden orman olarak kazanılması için çok uzun zamanın gerekli olması" seçenekleri

sunulmuştur. Katılımcılar bu seçeneklere 151 kez "hayır", 333 kez "evet" yanıtını vermişlerdir.

Çizelge 7. Ormanın geri kazanılması sürecini yeterli görmeme nedenlerine verilen yanıtların dağılımı

	Yanıtlar		Durum içerisinde %
	N	%	
Hayır	151	31,2	124,8
Evet	333	68,8	275,2
Toplam	484	100	400

Ağaçlandırma çalışmalarının özenle gerçekleştirilmemesi seçeneği 89, faaliyetin sonlandığı maden ocaklarının ağaçlandırma çalışmalarına uygun hale getirilmemesi 90, yetişme ortamına uygun tür seçiminin yapılmaması 64 ve sahanın yeniden orman olarak kazanımının uzun yıllar gerektirmesi 90 kez "evet" yanıtını almıştır.

Şekil 13. Katılımcılara göre orman ve maden arasında üstün kamu yararı tercihi, (1: Yöredeki orman sahalarının orman olarak muhafazası daha fazla toplumsal yarar sağlar 2: Yöredeki orman sahalarının madencilik faaliyetlerine tahsisi daha fazla toplumsal yarar sağlar)

Yapılan görüşmeler ve uygulanan anket uygulaması sonuçlarına göre katılımcılar ormanların orman olarak muhafazasında daha fazla toplumsal yarar bulunduğunu düşünmektedirler.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Ormanlar orman haliyle taşıdıkları kamusal yararlar her geçen gün daha yoğun ilgi odağı olmaktadır. Küresel iklim değişikliği ile mücadele ederken bir yandan da sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin On İkinci Kalkınma Planı'nda da ön plana çıkan amaçlar arasındadır. Anayasa'nın devlete yüklemiş olduğu görev ve sorumlulukların her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı için eşit ve erişilebilir olanaklarla yerine getirilmesi gereklidir. Her vatandaşın eşit ve erişilebilir kamu hizmetine sahip olması kamu yararının gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu yararı toplumsal refahı, toplumsal iyiliği ifade etmektedir. Ancak bazı durumlarda kamunun yararına olduğu kabul edilen faaliyetler daha küçük bir toplumsal kesimin rahatsızlıklarına ve şikâyetlerine neden olabilmektedir.

Bu durum, ülke genelinde en yoğun orman, maden ve halk üçgeni ile doğanın dengesi konularında ortaya çıkmaktadır. Daday örneğinde, katılımcılara, ormanların her durumda ve her koşulda kamu yararı sağladıkları ve dolayısıyla hiçbir şekilde madencilik faaliyetlerine izin verilmemesi bir seçenek olarak sunulduğunda katılımcılar ağırlıklı olarak bu seçeneği desteklemişlerdir. Bu sonucun, Daday'ın yüzölçümü ve nüfusu ile küçük ölçekli bir ilçe olmasından ve yerel halkın madencilik faaliyetlerinin istihdam olanaklarından yararlanmamasından aynı zamanda olumsuz etkileri yakından gözlemlediklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yerel halk aynı zamanda orman işletme müdürlüğünün denetimleri daha da arttırması gerektiğine inanmaktadır. Madencilik faaliyetlerinin sona ermesinin ardından rehabilitasyon faaliyetlerini de yeterli görmeyen yerel halk, sahanın yeniden orman olarak kazanımının uzun yıllar gerektirmesini olumsuz bir sonuç olarak değerlendirmektedir.

Orman, maden ve halk üçgeninin ülke genelinde daha büyük çapta medyaya yansıyan çatışmaları Daday örneğinde daha küçük çapta da olsa yaşandığı anlaşılmıştır. Kamu yararı sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal etkenlere göre şekillendiğinden

dolayısı bu gibi küçük ölçekli alanlarda kamu yararı tespitinde halkın görüşlerinin ve deneyimlerinin dikkate alınması önem arz etmektedir.

Madencilik faaliyetleri yöre halkına istihdam sağlaması açısından önem taşımaktadır. Ancak çalışma alanında istihdam olanaklarından yararlanan kişi sayısı oldukça azdır. İstihdamdan yararlanan kişi(ler)in ise aslında farklı bir iş kolundan emekli olduğu, emeklilik döneminde madencilik şirketinde işlendirildiği ve nitelikli iş gücü olarak değerlendirilmediği de aşikârdır. İstihdam olanaklarının dışında madencilik faaliyetleri yerel halkı çevresel faktörler açısından da etkilemektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu madencilik faaliyetlerinin görüntü, gürültü, hava kirliliği başta olmak üzere birçok kirliliğe neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çevresel etkiler, tarımsal faaliyetler üzerinde diğer olumsuzluklara da neden olmaktadır. Dolayısıyla yerel halkın yaşam tarzı da olumsuz etkilenmektedir. Siyasal aktör olarak devlet tarafından belirlenen madencilik politikaları, ruhsat süreci ve çevresel denetimler ön plana çıkmaktadır. Bu faktörler arasındaki ilişkinin uyumlu bir şekilde yürütülmesi ve bu süreçte halkın onayının alınması oldukça önemlidir.

Kırsal bölgede yaşayan, geçimini tarım, ormancılık ve hayvancılık faaliyetlerinden sağlayan, aynı zamanda küresel iklim değişikliğinin neden olduğu olumsuzluklarla da baş etmeye çalışan yerel halkın kalkınması noktasında halkın katılımının ve desteğinin sağlandığı faaliyetlere yönelmenin daha yerinde olacağı düşünülmektedir.

Madencilik faaliyetlerinin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda hedeflenen ekonomik gelişme için önemli olduğu kabul edilmektedir. Madenlerin, ülkemizin doğal kaynakları olduğu ve arzdan ayrılarak kıymetlendirilmesinin dışa bağımlılığın azaltılması hatta bitirilmesi, sanayinin hammadde ihtiyacının karşılanması noktasında önemli olduğu inkâr edilmemektedir. Burada dikkate üzerinde durulan husus, madenin cinsi, miktarı ve bulunduğu arz ile gerekli tesislerin kurulacağı sahanın niteliğinin bilimsel ve hukuksal tespitinin yanı sıra sosyal tespitinin de gerekli olduğudur. Anayasa'nın 11'inci maddesi gereği "*Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde, kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" Aynı zamanda Anayasa'nın 56'ncı maddesi gereği, "*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.*"

Teşekkür

Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir. Ayrıca Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.05.2024 tarih ve 1 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Kaynakça

- Akıllıoğlu, T. (1991). Kamu yararı kavramı üzerine düşünceler. *Amme İdaresi Dergisi*, 24(2), 11-22.
- Çağlayan, R., (2006). İdari yaptırımlar hukuku. Asil yayıncılık, Ankara.
- Fındıkgil, Y., (1966). Maden hukuku. İ.T.Ü. yayınları, 656, 30.
- Güloğlu, Y., Karataş, İ., & Bulut, A., (2017). Ormanların madencilik faaliyetlerine tahsisi açısından üstün kamu

- yararı. Uluslararası Tařköprü Pompeiopolis Bilim Kültür Sanat Araştırmaları Sempozyumu, 10-12 Nisan, Kastamonu.
- Leon, M.; Cornejo, G.; Calderón, M.; González-Carrión, E.; Florez, H. (2022). Effect of Deforestation on Climate Change: A Co-Integration and Causality Approach with Time Series. Sustainability 14.
- On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, <https://www.sbb.gov.tr/>, (Eriřim Tarihi: 14.12.2024).
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı. Journal of Mood Disorders, 6(1), 47-48.
- Kula Kartal, S., ve Mor Dirlik, E. (2016). Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenilirlikte en çok tercih edilen yöntem: cronbach alfa katsayısı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(4), 1865-1879.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., (2004). Ormancılıkta kamu yararı ve üstün kamu yararı üzerine analizler. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, No: 8-1, s. 47-58.
- Turan, İ., Aslan, H., & Şimşek, Ü. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 186-203.
- Türkoğlu Üstün, K. (2021). Yeni bir dönemin başlangıcı: Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türk Çevre Hukuku ve politikalarına etkileri. Memleket Siyaset Yönetim, 16(36), 329-366.
- UNEP, (2021). <https://www.unep.org/resources/factsheet/deforestation> (Eriřim Tarihi: 10.11.2024).
- Yavuz, H., 2007. Bilimsel Araştırmalarda İstatistik, Hizmet İçi Eğitim Programı Eğitim Notları (Basılmamış). 5-9 Mart 2007, Antalya, 85 s.
- Kanun No.3213. Maden Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 15.6.1985, (Eriřim Tarihi: 04.01.2025).
- Kanun No.6831. Orman Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 8.9.1956, (Eriřim Tarihi: 04.01.2025).